

AKSENT

ET MAGASIN FRA IOGT I NORGE - NR 1 - 2020 //

- IKKE ET SKRITT MOT LEGALISERING

sier Helse- og omsorgsminister Bent Høie

MOVENDI NYTT NAVN PÅ IOGT INTERNATIONAL

Vedtaket var enstemmig

- VEMODIG Å SELGE ENGEN

Midlene etter salget gikk til Åsane folkehøgskole

LEDEREN //

RUSREFORMEN ER ET SJANSESPILL!

Rusreformutvalget har foreslått avkriminalisering av bruk og besittelse av en rekke narkotiske stoffer. Det skal fortsatt være forbudt, men ikke straffbart. Vi frykter at det kan oppleves som at det er fritt fram og at det vil øke sjansen for at unge tester narkotika.

Store brukerdoser

Det er foreslått avkriminalisering av brukerdoser som er tilpasset tunge og erfarne brukere. Det er store doser. En 18 åring bli tatt av politiet med nok narkotika på seg til et stort russeparty, og bli møtt med at stoffene beslaglegges og at politiet henviser til en kommunal rådgivningstjeneste. Men om hun/han ikke møter får det ingen konsekvenser. IOGT er sterkt bekymret for veldig mange vil droppe å møte opp. Det kan føre til at flere unge som er i en begynnende ruskarriere, ikke får den hjelpen de trenger.

Tynt forskningsgrunnlag

Rusreformutvalget konkluderer med at det ikke foreligger empirisk belegg for at avkriminalisering vil føre til en nevneverdig økt bruk av illegale rusmidler. Rusforsker Bretteville-Jenssen ved Folkehelseinstituttet er mildt sagt skeptisk til å legge denne forskningen til grunn. Den er lite overførbar til den norske situasjonen med lav bruk i både befolkningen og blant ungdom. Og det finnes eksempler på at avkriminalisering bidrar til at ungdomsbruken øker og at de som allerede bruker, bruker mer.

Sjansespill med ungdommen

I Norge har vi lav ungdomsbruk. De aller fleste bruker ikke narkotika og de tester det bar ut noen få ganger. Vi gjør mye riktig. Det bør vi gjøre mer av. Det vi ikke trenger er å teste ut en uferdig rusreform på ungdommene våre med risiko for at flere får problemer.

Hanne Cecilie Widnes
Generalsekretær IOGT

Statssekretær Jorunn Halleråker // Heggelund åpnet årets fagdag.

FRIHETSFOKUS PÅ STERK&KLAR-FAGDAG

Har frihetsfokus gjort det enklere eller vanskeligere å være foreldre og voksen i møte med barn? Kan det bidra til å skape trygghet hos barn og unge? Det var spørsmål som vi stilte på den årlige fagdagen til Sterk&Klar-programmet. Inviterte var ansatte og foreldreutvalg på skoler hvor vi har foreldremøter i Sterk&Klar og andre interesserte i forebygging. Litt over 70 deltakere deltok i år.

- Foreldrene er de viktigste omsorgspersonene

Statssekretær Jorunn Halleråker Heggelund i Barne- og familiedepartementet åpnet dagen. - Foreldre er de viktigste omsorgspersonene i barns liv, sa hun. Hun oppfordret foreldre til å ta aktiv del i barns liv, og skulle ønske at hun kjente til Sterk&Klar-programmet den gang hun jobbet på en videregående skole.

Førsteamanuensis Eystein Victor Våpenstad advarte mot å anbefale positiv selvsnakk når man møter ungdommer som sliter. Han var opptatt av at man i stedet må se på grunnen til at ungdom føler press og stress i hverdagen. Ansvarer kan ikke bare legges på ungdommene, men også på samfunnet rundt. At ungdom føler på smerte er et signal på at noe som viktig og vanskelig, ikke noe som må ryddes bort. - Livet skal leves, ikke mestres sa Våpenstad.

Må være tydelige voksne

Førskolelærer og forfatter Anne Nielsen var inne på noe av det samme i sitt foredrag om "Forelderollen i en frihets-søkende kultur". - Voksne må være tydelig voksne, mente hun. Vi skal ikke gå tilbake til barneoppdragelsen fra 50-tallet, men barn trenger også rammer og trygge grenser.

AKSENT
Medlemsblad for IOGT i Norge
Torggt. 1, 0181 Oslo // Telefon: 23 21 45 80 // E-post: iogt@iogt.no

UTGITT AV: Akademisk forlag, Haugesund // ANSVARLIG REDAKTØR: Hanne Cecilie Widnes //
ANNONSESALG: Kåre Nesheim, tlf 952 74 241 // REDAKSJON: IOGTs sentralkontor //
GRAFISK PRODUKSJON: Poppcorn design - poppcorn.no // TRYKK: Haugesund Bok & Offset - hbo.no //
OPPLAG: ca 3000 stk //

ISSN 1890-2553

OVER 17 000 TOK EN HVIT JUL

For andre året på rad endte antallet underskrifter i Hvit jul-kampanjen på over 17 000. Til sammen 17 068 personer skrev under på at de ville velge alkoholfritt når de var sammen med barn i julehelgen 2019. Nå er evalueringen i gang, og planlegging av årets kampanje. Kampanjeleder Mari Marthe Katt-Ugle forteller at vi fikk over 2000 flere underskrifter via nettsiden i fjor, mens det kom inn litt færre på stands. - Vi har en liten gruppe fantastiske frivillige som legger ned en utrolig stor innsats for å arrangere og koordinere mange stand i store områder, sier hun. - Standsene er en viktig del av kampanjen, selv om vi har fått inn litt færre underskrifter der i år.

Der får vi de gode samtalen med folk om alkoholbruk i samvær med barn.

Mange frivillige

545 personer registrerte seg som frivillige i Hvit jul-kampanjen. De fleste for å gjøre enkle ting som å dele Facebook-oppdateringer. Flere av disse har også vært ute på stands på gater og på kjøpesentra. Mari Marthe håper at så mange som mulig blir med på evalueringen av kampanjen. Det er sendt ut spørsmål både til IOGT-avdelinger og frivillige.

Alle som har vært aktive i kampanjen kan komme med tips til hvordan kampanjen kan bli enda bedre.

KAFÈ KLAR I SANDNES

Hver onsdag er det fullt hus i IOGT-huset i Sandnes. Kafè Klar har det siste halve året holdt åpent hver onsdag fra klokken 12.00 til klokken 16.00 for de som ønsker et rusfritt treffsted om dagen. Tiltaket har utspring i ANTA-kurset som ble holdt i Sandnes, og primus motor er IOGT-medlemmer Einar Håkon Midtbø. Det har vært en suksess siden de åpnet kaféen. Det var 14 gjester første gang, siden har besøkstallet ligget på rundt 30-35. Gjestene har et aldersspenn fra 18 til 81 år. Fra oktober har de også hatt en person fra Åna fengsel i frivillig arbeid og rehabiliterende tiltak.

Einar Håkon Midtbø ser frem til å utvide tiltaket i 2020. - Jeg kommer til å starte opp med en halvtimes foredrag med ulike temaer annenhver uke, forteller han.

Planene er å invitere inn folk fra IOGT Sandnes, Mestringsenheten, helsesøster, Røde Kors, Hepatiitbussen osv. Jeg har også kontaktet noen musikervenner som vil komme og synge en liten time. Vi har nå over 40 gjester hver uke, og da er det viktig å kunne ha et tilbud til gjestene våre, og ikke minst gjøre det interessant å komme på Kafè Klar.

Nye ledere i // Enestående familier

LEDERKURS EF

Helgen 24. - 26. januar var 36 foreldre på kurs for nye ledere i Enestående familier, IOGTs aktivitetstilbud til voksne som ofte er alene med barna sine. Alle lederne i Enestående familier er frivillige. De er selv mammaer og pappaer som ofte er alene med barna sine, og de legger ned en enorm innsats for å skape et godt og inkluderende tilbud for sin egen og andres familier.

- Det er viktig at alle skal kjenne seg trygge på våre aktiviteter. Derfor er det viktig for oss at vi har de rette lederne. og Disse har god opplæring i å ta imot folk på en god måte og å håndtere situasjoner som kan oppstå, sier Trude Sletteberg, som ledet kurset. Hun er også prosjektleder for Enestående familier.

De fleste lederne som deltar på kurset skal inn og hjelpe til med å arrangere aktiviteter i eksisterende grupper. - Vi har to nye ledere som ønsker å starte nye grupper i år. Hvis alt går etter planen vil vi i år kunne utvide tilbudet til Horten og Ringerike, sier Sletteberg.

Samarbeid med Sverige

IOGT i Østfold har et samarbeid over grensen med vår søsterorganisasjon IOGT-NTO i Norra Bohuslän, og Enestående familier er en av aktivitetene vi driver i Norge som imponerte svenskene. To av deltakerne på lederkurset er representanter fra IOGT-NTO, som ønsker å lære mer om hvordan tilbudet drives. De vurderer å starte opp et lignende tilbud i Sverige.

ENSTEMMIGHET NÅR IOGT INTERNATIONAL BLE TIL MOVENDI

AV JAN TORE EVENSEN

President i Movendi Internasjonal, **Kristina Sperkova** forteller om positive tilbakemeldinger etter navneskiftet, og at uavhengig av navn er det opp til oss at vi tar ideene våre med videre.

Etter mange år med diskusjoner og forslag har navnet IOGT International gått inn i historien, og IOGT i Norge er nå medlem i Movendi International. Movendi er latinsk for bevegelse, men spiller også på uttrykket Modus Vivendi som betyr livsstil. Navneskiftet ble enstemmig vedtatt på kongressen i desember.

Endringen hadde allerede skjedd

- Organisasjonen hadde på mange måter allerede endret seg, sier Kristina Sperkova, president i Movendi. - Det eneste som var igjen var navnet. Da jeg meldte meg inn i IOGT som 19-åring meldte jeg meg ikke inn i en godtemplar-organisasjon, som navnet engang sa at vi var. Noen få av våre medlemsorganisasjoner følger opp noen tradisjoner fra slik det var før, men de fleste kjenner ikke

til betydningen av det gamle navnet. For oss ble det etter hvert vanskelig å forklare navnet, både for nye medlemmer og for eksterne samarbeidspartnere. Det ble en distraksjon i arbeidet vårt.

Gode tilbakemeldinger

- Vi får mange positive tilbakemeldinger, forteller hun. - Vi deltar for eksempel i en allianse med organisasjoner som bekjemper ikke-smittsomme sykdommer. Alkohol er en viktig faktor her. De har tidligere vært litt tilbakeholdne med å bruke navnet vårt for mye fordi det skapte mange spørsmål. Derfor er de glade nå som de kan presentere en partner med et navn som folk ikke reagerer på. I forrige uke snakket jeg med en mulig ny partner i Canada som arrangerer alkoholfrie fester, og han likte de assosiasjonene som det nye navnet gir. Slike samtaler har det vært flere av de siste månedene.

Tar historien vår med oss videre

Sperkova er ikke redd for å miste noe i navneskiftet. - Det er vår jobb å sørge for at vi ikke mister noe, understreker hun. - Historien er viktig for meg. Men historie er ikke bare fortid, det er noe

som skjer i dag. Alkoholspørsmålet er ikke bare et personlig spørsmål, men noe som påvirker hele samfunnet, og det at de som stiftet IOGT forstod dette allerede på 1800-tallet betyr mye for meg. At de også forstod at vi ikke bare kunne jobbe i lukkede grupper, men måtte gå ut i samfunnet, skape alkoholfrie arenaer for alle er noe vi følger opp i dag. Så bare fordi vi bytter navn betyr ikke det at vi glemmer historien. Vi tar med oss ideene våre videre.

At den internasjonale paraplyorganisasjonen bytter navn betyr ikke at nasjonale organisasjoner som IOGT Norge trenger å gjøre det. Men et par av organisasjonene i Europa har allerede gått over til å bruke Movendi, og en organisasjon som er i ferd med å bli stiftet i USA kommer også til å bruke navnet. IOGT Norge vil i løpet av våren gå ut med en spørreundersøkelse blant medlemmene for å hente inn råd om hva vi bør gjøre her i landet. Et forslag om å endre navnet til "Klar" ble nedstemt på landsmøtet for tre år siden.

Grundige diskusjoner på forhånd

- Jeg tror at de grundige diskusjonene vi hadde på forhånd hjalp oss, mener Sperkova. - Alle medlemsorganisasjonene har hatt mulighet til å delta. Uansett hvilket navn vi hadde valgt ville det vært et navn som vi måtte venne oss til. Det er som når du skal gi navn til barnet ditt. Du tar deg tid, leter og tenker over hva som vil passe. Hun er glad for at det ble et enstemmig resultat, selv om det også har vært kritiske stemmer i løpet av prosessen.

Tålmodighet er noe av det hun har lært seg i løpet av de fem årene hun har vært president i Movendi. Hun ser at det er vanskelig i en stor organisasjon å få alle til kjempe sammen mot det samme

MOVENDI
INTERNATIONAL

målet, men mener det er viktig å se sammenhengen mellom arbeidet som gjøres globalt og det lokale arbeidet. Hun forteller om et webinar hun var på for noen dager siden sammen med IOGT på Island om alkoholpolitikken på øya. - Når det gjelder alkoholpolitikk finnes det ikke øyer, sa en av islendingene.

Global alkoholstrategi

- Et viktig arbeid som skjer nå handler om den globale alkoholstrategien til Verdens helseorganisasjon, fortsetter hun. - Det er diskusjoner om hvorvidt WHO i fremtiden skal virke mer normativt siden den strategien man har hatt i liten grad har endret politikken i medlemslandene.

- Om vi kan ha kontakt med de nasjonale representantene på et globalt nivå, samtidig som IOGT Norge jobber hjemme i Norge gjør vi et felles påvirkningsarbeid. Om WHO tar en sterkere rolle så vil dette kunne stryke den nasjonale politikken i Norge, også. Hun håper at lokale medlemmer i IOGT ser det positive i å være en del av noe større og at vi gjør dette sammen.

Viktig å holde på rusfriheten

Hun mener at standpunktet om å være en rusfri organisasjon, at medlemmene ikke bruker rusmidler, er viktig. - Det er en stor styrke for meg å kunne si at jeg ikke drikker alkohol hvis jeg får spørsmålet, for eksempel når vi diskuterer sammenhengen mellom alkohol og kreft, bekrefter hun. - Selv om politikken og den rusfrie livsstilen er to ulike saker er det viktig at vi kan stå på begge pilarene. Det er også vårt unike bidrag til endringen. Om noe synes hun at det kommer litt lite rusfrihet ut av medlemsorganisasjonene.

- Det er et paradoks, sier hun litt tankefull. - Jeg ser det skjer mye rundt om i verden - alkoholfrie barer som blir startet opp, ulike rusfrie klubber, edrue kjendiser som står frem, folk som bruker moderne teknologi for å holde folk rusfrie. Men lite av det kommer fra oss. Det synes jeg er litt synd. Vi har kanskje vært for dårlige til fremme rusfriheten, å gjøre det kult å ikke drikke.

En mer mangfoldig organisasjon

Foruten å endre navn, mener hun at noe av det viktigste som har skjedd de siste årene har handlet om hvordan organisasjonens uttrykk har endret seg.

- Vi er en mer mangfoldig organisasjon nå, vi bringer flere mennesker med oss i det globale arbeidet, både når det gjelder kjønn og hvor de kommer fra. Samarbeidet med WHO er også viktig. Det at vi har fått en offisiell samarbeidsstatus. Vi klarte det fordi vi har vist at vi har noe å bringe inn i samarbeidet. Tidligere var vi litt marginalisert, og da vi møtte opp på møtene forsøkte de å forklare oss hvordan "verden fungerte." Nå har vi vist at vi forstår det.

Nå som hun går inn i sitt sjette år som president ser hun positivt på fremtiden for Movendi. - Jeg tror vi er på rett spor. Det vi gjør betyr noe i samfunnet, og vi får flere medlemsorganisasjoner, særlig i Afrika. Men vi kan fortsatt utvikle oss mer. Det er noe av det som er gøy med å jobbe i en organisasjon som Movendi. Man får lov til å utvikle seg sammen med organisasjonen.

Promenaden AS

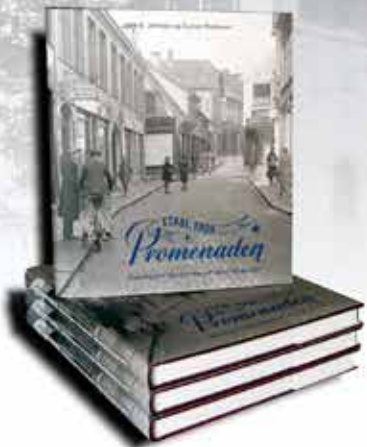
Promenaden AS ble etablert i 1909 og drev restaurant i Kirkegaten 20 i Stavanger.

Restaurantdriften opphørte i åttiårene, men selskapet fortsatte virksomheten som eiendomsselskap.

Promenaden AS eier tre forretningsbygg i Stavanger sentrum. Disse leies ut til butikker og kontorer.

En betydelig andel av overskuddet deles årlig ut til organisasjoner og institusjoner som arbeider mot rus, særlig blant ungdom.

Selskapet har gitt ut flere bøker om avholdsbevegelsens virksomhet i Stavanger.

Selskapets medarbeidere i restaurantlokalet tidlig på nittenhundretallet

FOTO: Hilde Lillejord

STØTT FORELDRENE

Frankeh Yaya Colley

fra Sterk&klar Intro hadde innspill til statsminister Erna Solberg på Grorudtalstingets folkemøte.

Støtte og veiledning i foreldrerollen

Frankeh Yaya Colley er kursholder for Sterk&klar Introprogrammet, en variant av foreldreprogrammet som er spesielt tilpasset foreldre med ikke-norsk bakgrunn. Han har holdt kurs på flere skoler, introduksjonsprogrammer og voksenopplæringssentere, og var invitert til å innlede om foreldreinvolvering på folkemøtet.

- Vi er alle enige om at foreldrene må mer på banen, sa han. - Men vi må ikke glemme at det er mange foreldre, som for eksempel alenemødre og alenefedre, som gjør alt de kan og prøver å få all den hjelpen de kan få for å kunne hjelpe sine barn, men som ikke får det til av ulike årsaker.

Han fortalte hvor flott det er når han møter foreldrene gjennom Sterk&Klar og forteller dem hvor viktige de er og hvor viktig det er at de involverer seg i sine barns liv, og kan være med å støtte dem i den rollen. - Vi ser forandringen. Vi ser hvor glade de blir når de blir møtt med støtte og veiledning, sier han. Vi må ikke bare legge ansvaret over på foreldrene, men styrke foreldrene og gi dem anerkjennelse for den viktige jobben de gjør.

Rusreformen gjør det vanskeligere for foreldrene

Colley benyttet også anledningen til å kritisere den foreslåtte rusreformen som han mener vil kunne legge stein til byrden for allerede pressede foreldrene, som allerede gjør alt de kan for å hjelpe sine barn.

- Det er foreslått at barn og unge selv skal få velge om de vil motta hjelp eller ikke. Det skal være helt frivillig. Hvordan vil det hjelpe de foreldrene, spør han.

Han er særlig bekymret for de foreldre som har litt færre ressurser, f.eks. økonomisk eller språklig, hvis det ikke skal være noen konsekvenser i samfunnet om ungdommene begynner å eksperimentere med rus.

Det kreves en landsby for å oppdra et barn

Colley forteller at han selv begynte å eksperimentere med rusmidler som 13 åring.

- Men jeg var heldig og hadde en fotballtrener som så meg, da jeg ikke så meg selv, og ikke hadde noen andre voksne som var tilstede.

Før han begynte å jobbe med Sterk&Klar-programmet har Colley jobbet mange år i kriminalomsorgen, og har sett at ikke alle var like heldige som han.

- Jeg har møtt mange av mine barnomsvenner i fengsel, sier han. - De hadde ikke den ene voksne som så dem.

AV MARI MARTHE KATT-UGLE

Det var fullt hus da Groruddalstinget inviterte til folkemøte om tiltak mot barne- og ungdomskriminalitet. Erna Solberg kom for å delta i en paneldebatt og for å få med seg gode innspill fra folk med viktige erfaringer til arbeidet med ny handlingsplan mot barne- og ungdomskriminalitet.

Grorudtalstinget er en uavhengig arena for befolkningen i Groruddalen i Oslo.

- Vi er enige om at foreldrene må mer på banen, men vi må huske at det er mange foreldre som gjør alt de kan for å hjelpe sine barn, men likevel ikke får det til, sa Frankeh Yaya Colley til statsministeren. Den siste statistikken fra Oslo politidistrikt viser at barne- og ungdomskriminaliteten fortsetter å øke for fjerde år på rad. Med seg fra møtet fikk Solberg en liste med syv konkrete punkter som innspill til handlingsplanen og arbeidet med den.

- SKEPTISK TIL OM IOGT KAN STØTTE RUSREFORMEN

Rusreformutvalget la frem sin innstilling like før jul. Siden den gang har debatten og engasjementet vært stort både i leserbrevspaltene og på sosiale medier.

AV JAN TORE EVENSEN

Generalsekretær i IOGT, Hanne Cecilie Widnes, er skeptisk til om IOGT kan støtte det forslaget som ligger fra utvalget. – Vi sa i høringsrunden at vi er enige i at tyngre misbrukere skal møtes med hjelpetiltak, og ikke straff. Derfor støttet vi utgangspunktet for reformen. Men forslaget som utvalget har kommet med gått for langt. Sammenlignet med andre land som har avkriminalisert, som for eksempel Portugal, har utvalget lagt seg på en svært liberal linje.

Ingen sanksjoner mot ungdommer

Widnes er bekymret hvis den eneste reaksjonen overfor unge mennesker som eksperimenterer med narkotika er at de må møte i en rådgivningsenhet. – Utvalget sier at dette skal være en vei inn i hjelpeapparatet. Men det er ingen reaksjon hvis ungdommen ikke møter. Alternative straffereaksjoner som ruskontrakter faller bort, og det skal legges opp til helt frivillige ordninger. Hvis ungdommen er under 18 år skal

foreldre involveres, men utvalget åpner også for at ungdommen kan møte alene.

IOGT har et spesielt fokus på den rollen som foreldre kan spille i forebyggingsarbeidet, og at ungdom trenger voksne som setter grenser og som de unge kan skyldes på for kunne si nei i vanskelige valgsituasjoner. Dette er et punkt ved innstillingen som det er grunn til å stille spørsmål ved, mener Widnes. – Slik helselovningen er får foreldre svært begrenset informasjon etter at barna har fylt 16 år. Vi er opptatt av at foreldre kan spille en aktiv rolle, og vi vet fra undersøkelser at det betyr mye for å hjelpe ungdom ut av rusbruk. Forslaget slik det ligger i dag ser ut til å overlate mange av beslutningene til ungdommene. Så sier utvalget at barnevernet kan koples inn, men vi vet at det alt i dag er for lite ressurser i systemet.

- Mange som eksperimenterer med narkotiske stoffer hører dessuten ikke hjemme i helse-

vesenet, sier Widnes. – De som bruker stoffene relativt sjeldent, trenger ikke å oppleve at de har spesielle problemer knyttet til bruken i dag. Men sammen bidrar de til et økt forbruk og at bruken normaliseres.

Blandede reaksjoner

Etter at utvalget kom med sin innstilling har det vært blandede reaksjoner fra politikere på Stortinget. Det var et bredt flertall som vedtok å sette ned utvalget, og som i vedtaket fra 2017 sa at arbeidet med å møte rusmisbrukere med hjelp og ikke straff skulle starte opp. Venstre, SV og Høyre har sagt at de støtter hovedtrekkene i innstillingen. Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Krf har kommet med klare motforestillinger. Etter at Frp gikk ut av regjeringen blir det avgjørende hva Arbeiderpartiet mener. Både om hvordan man skal møte ungdommene og terskelverdiene for hvor mye stoff du kan ha på deg før du kan bli straffet for det, er det ventet diskusjon om.

Følger ikke med penger

Det legges ikke opp til ekstra bevilgninger til kommunene som resultat av reformen. Ifølge Actis er det i dag bare litt over 40 prosent av kommunene som driver oppsøkende arbeid mot unge, kun 25 prosent har oppsøkende team. Det legges ikke opp til ekstra bevilgninger til kommunene som resultat av reformen. – Det er vanskelig å se at det kan bli bedre behandlingstilbud eller en bedre forebygging av dette, mener Widnes.

Forskningen usikker

Rusreformutvalget mener at forskningslitteraturen de har gått gjennom svekker troen på at det å fjerne straffeansvar for brukere nødvendigvis fører til en økning av bruk i befolkningen. De mener at "det er lite trolig at avkriminalisering som sådan vil forårsake en nevneverdig endring i bruken av narkotika" og at reaksjoner ikke har noen effekt på bruk.

Ser man på forskning som er gjort finner man imidlertid at bildet er mer nyansert. En studie fra Australia viste for eksempel at den gjennomsnittlige debutalderen falt fra 18 til 16 år i de delstatene som hadde avkriminalisert sammenlignet med de som ikke hadde gjort det.

I en kunnskapsoppsummering til den irske regjeringen fra 2018 konkluderte forskerne på at det finnes risiko både i dagens politikk og i alternative måter å møte bruk og besittelse på. "Forskningen på området er kompleks, ukomplett og ikke i stand til å gi definitive svar på hvilket utfall man vil kunne få av de ulike tilnærmingene i en irsk kontekst."

Datagrunnlaget svakt

Forsker ved Folkehelseinstituttet, Anne Lene Bretteville-Jenssen sa på et seminar i forbindelse med høringsrunden at datagrunnlaget for utvalget sine konklusjoner er svakt. Hun understreket at det ikke trengte å bety at reformen var feil, men at det er vanskelig å fastslå, basert på eksisterende forskning, at forbruket ikke vil øke nevneverdig etter en avkriminalisering. Hva som menes med nevneverdig er også uklart. Om man får en 2 prosent økning i bruken vil det bety 20 000 personer mellom 16 og 30 år. Om 10 prosent får et avhengighetsproblem vil det kunne være rundt 2000 personer.

Leser man forskningslitteraturen er det også usikkert hvor forskningen er på vei. Selv om det er gjort flere studier er det først etter en tid at man vil ha mulighet til å spore de reelle endringene i bruk og bruksmåter. Boken Drug Policy and the Public Good fra 2018, som går for å være den beste kunnskapsoppsummeringen skriver at

"The evaluation research record once seemed fairly consistent for cannabis, without any clear-cut case in which a reduction in the amount or form of enforcement against use or possession resulted in a substantial change in consumption of the drug, and a number of cases where there was no measurable change in consumption at all. However, later studies do find significant effects, and the new studies tend to be stronger methodologically...."

Utvalget snur bevisbyrden

Fra utvalget sin side blir det argu-

mentert med at bevisbyrden for at straff virker må ligge på den som "vil straffe". Men hva som er straff defineres heller ikke klart, bortsett fra at det blir sett på en tilsiktet lidelse, og derfor må ha en solid begrunnelse.

Cecilie Widnes mener at en må skille mellom ulike former for straff. – Det er begrenset lidelse som ligger i et gebyr, mener hun. – Begrunnelsen for straff er mer enn bare fordømmelse, og det blir en merkelig argumentasjon hvis en skal skjære alle former for sanksjoner under en kam. Her kan vi tenke oss flere typer reaksjoner.

- Debatten har til nå også i alt for liten grad handler om det primære forebyggende aspektet som ligger i dagens politikk, sier hun.

Hun er også opptatt av politiets rolle i det forebyggende arbeidet, og reagerer på måten arbeidet deres blir fremstilt på i debatten. – Vi samarbeider godt sammen med politiet på flere av foreldremøtene vi er på, og mener at det forebyggende arbeidet de driver er viktig for å beholde et lavt forbruk. Hun er bekymret for politiets sin mulighet til å håndheve narkotikaforbudet etter en avkriminalisering.

Helse- og omsorgsminister Bent Høie er usikker på om reformen blir vedtatt som den står.

RUSREFORMEN:

IKKE ET SKRITT PÅ VEIEN MOT LEGALISERING

– Rusreformen blir absolutt ikke et skritt på veien til legalisering – snarere tvert imot, mener Helse- og omsorgsminister **Bent Høie**.

TEKST OG FOTO: SIDSEL SKOTLAND

Legaliseringstilhengerne vil miste mange av argumentene når vi får denne rusreformen, sa Helse- og omsorgsminister Bent Høie på høringskonferansen om avkriminalisering i slutten av januar. Kjernen i reformen er at samfunnets reaksjoner skal komme som et tilbud om hjelp og ikke som en reaksjon fra jussen. Men Høie var helt klar på at alle de illegale rusmidlene fortsatt skal være illegale. Forskjellen blir at bruk og besittelse av små mengder til eget bruk ikke skal bli møtt med straff, men med tilbud om rådgiving og behandling. Politiet skal fortsatt ha lov til å avdekke rusmidler ved visitasjon og beslaglegge ved funn – også de små dosene vil bli beslaglagt.

God debatt

Når Aksent snakker med helseministeren noen dager etter konferansen som var i regi av Fagrådet – Rusfeltets hovedorganisasjon, lurer vi på hvilke argumenter han har i tankene som skal ta lufta ut av legaliseringsballongen. Han utdyper:

– Blant annet argumentene om at straff er til hinder for å oppsøke hjelp og at straff virker stigmatiserende på brukerne.

Han ser at de ikke mister *alle* argumentene sine, men påpeker at de i det minste mister de argumentene som har størst gjenklang i befolkninga.

– *Hvordan mener du debattklimaet har vært etter at NOUen til Rusreformutvalget ble lagt fram?*

– Jeg synes det har vært godt. Det har vært en levende debatt med gode synspunkter.

– *Alle er vel visst ikke helt enige i det. Pernille Huseby fra Actis og Arild Knutsen fra Foreningen human ruspolitikk måtte sammen ut i mediene for å roe gemyttene ...*

– Nei, *alt* har vel ikke vært like bra, og noen har skapt et inntrykk av at denne reformen er noe den ikke er. Men vi må tale en debatt om dette, og jeg tåler kan-

Rusreformen

– Granavoldenerklæringa forplikter regjeringa til en rusreform som overfører ansvaret for samfunnets reaksjoner på bruk og besittelse av narkotika til eget bruk fra justissektoren til helsetjenesten.

– Rusreformutvalget, som la fram sin NOU 19. desember 2019, foreslår straffrihet for bruk og besittelse av alle typer illegale rusmidler i små mengder til eget bruk og vil fjerne alle straffelignende sanksjoner.

– Flere av partiene på Stortinget har uttrykt at det bør kunne reageres med sanksjoner mot ungdom som kan være i starten av en ruskarriere, og som ikke vil ta imot rådgivings- og/eller hjelpetilbudet som blir tilbudt.

– Høringsfristen er 2. april 2020

skje ganske mye. Debatten har i hovedsak vært god. Det må vi ta vare på videre.

Trenger vi et "ris bak speilet"?

– Politiet har fått til dels sterk kritikk, særlig fra legaliseringstilhengerne, for hvordan de har behandla og fortsatt behandler rusavhengige. Er dette en kritikk du stiller deg bak?

– Nei, jeg er ikke enige i denne generelle kritikken mot politiet. Tvert imot er det mange som sier at politiet har hjulpet dem og har vært viktig i livet deres. Men det finnes situasjoner der politiet har behandla folk dårlig, som det finnes folk i helsevesenet som har behandla folk dårlig, svarer han, og håper at vi vil erfare det samme her som i Portugal – at politiet får mye mer informasjon fra rusavhengige når de ikke lenger behøver å være redde for å bli straffa for besittelse av doser til eget bruk.

Reformutvalget mener at verken de rusavhengige, ungdom som eksperimenterer med illegale rusmidler eller de såkalte rekreasjonsbrukerne, skal bli møtt med straff.

Men hvordan en skal møte de to sistnevnte gruppene blir nok det springende punktet når reformen skal gjennom Stortinget. Flere partier tviler nemlig på om det er lurt ikke å ha et "ris bak speilet" overfor ungdom i risikozonen, og i regjeringas egen plattform står det at "Politiet skal kunne pålegge at den rusavhengige skal møtes med helse-rettete tiltak, og manglende oppfølging vil medføre sanksjoner."

Vi lurer på om Bent Høie er enig i disse motforestillingene mot utvalgets anbefaling om sanksjonsfrihet for alle. Men der kommer vi ingen vei.

– Jeg har tanker om det, men de vil jeg ikke dele, ler han. Han lar seg ikke lure ut på den glattisen.

– Vi må komme tilbake til dette etter høringsrunden.

Heller ikke motforestillingene til de terskelverdiene Rusreformutvalget har foreslått (mengde stoff en kan besitte uten straff) vil han flagge egne meninger om. Men han er ikke overraska over at det blir en diskusjon om det.

– Dette er et vanskelig spørsmål både faglig og politisk. Det finnes ingen fasit, og høringa blir veldig viktig for dette punktet.

Han understreker også at de terskelverdiene de har konkludert med når reformen blir satt i verk, ikke er hogget i stein. De kan endres dersom erfaringa viser at de er uheldige.

"Rekreasjonsbrukere" i risiko

Men hva med "rekreasjonsbrukere", spør vi videre – voksne som bruker illegale rusmidler, særlig cannabis, istedenfor alkohol, og på samme måte som "folk flest" bruker alkohol: på fredag etter jobb og på fest i helga. De som ikke opplever at de har noen som helst helseproblemer. Hvordan mener helseministeren vi skal møte dem?

– Vi vet ikke om disse ikke har helseproblemer på grunn rusmiddelbruken sin. De vil nok ofte ha en risikobruk og dermed trenge et hjelpetilbud. Dessuten tror jeg ikke helt på at denne type cannabisbruk er vanlig. Tvert imot viser det seg at de som bruker cannabis ofte også bruker mye alkohol.

– Hva med unge under 18 år som politiet finner overstadig berusa på alkohol – vil de også komme inn under den nye rådgivings- og hjelpeenheten?

– Rusreformutvalget har konkludert med at alkohol er et lovlig rusmiddel å bruke, også for unge under 18 år, og at de dermed ikke kvalifiserer til en pålagt "helserettet konsultasjon", som bruk av et illegalt rusmiddel gjør. Men jeg mener det er klokt å gjøre en vurdering på dette.

Høie er fornøyd med innstillinga fra Reformutvalget. Han mener det har svart godt på oppgava de fikk som var å komme med forslag til løsning på problematikken fra straff til behandling. Men om reformen blir vedtatt som den står, er han ikke sikker på. Dette handler både om fag og politikk, og ministeren påpeker at det er sjelden at et utvalg opplever at dokumentet de leverer blir vedtatt helt som det står. Og det at vi i mellomtida også har fått en mindretallsregjering gjør det enda mer spennende, sier han.

– Var det noe som overasket deg i NOU-en?

– Ja. Det at de har funnet en løsning som krever mindre lovendring og mindre oppbygging av nye systemer enn jeg hadde trodd var mulig.

Savner ei utredning om helheten

Sverre Nesvåg i Rusreformutvalget mener vi må bruke den gyldne anledningen vi har nå til å se på helheten i rusbehandlinga (se egen sak side 14). Flere utvalgsmedlemmer var frustrert over at det ikke lå i mandatet å utrede dette. For å bøte på mangelen etterlyser de en ny NOU for å utarbeide forslag til en ny struktur eller organisering av det overordna ansvaret for rusfeltet.

Vi spør Høie om han vil ta denne utfordringa.

– Det er noe av det vi vil ta stilling til, men vi må være forsiktige med å kople

dette til denne reformen – da vil det ta alt for lang tid til vi kan gjennomføre den. Vi kan også gjøre én jobb av gangen.

– Men er ikke kjernen i denne etterlysninga nettopp at man alltid har tatt én jobb av gangen og ikke sett på helheten?

– Om vi hadde tatt den store jobben for 20 år sida, så kanskje det vi utarbeida da ikke hadde stått seg i dag. Skal vi legge stein på stein eller ha en revolusjon? Vi får nok synspunkter på dette under høringa, men vi har ingen planer om en NOU om dette med det første.

– Utvalget mener det bør utarbeides en plan for evaluering av rusreformen, videre etterlyser det forskning på en rekke konkrete områder og anbefaler at rusreformen bør inngå i et større systematisk forskningsarbeid. Vil regjeringa sikre at dette blir gjort, og sette av midler til det?

– Dette er også noe av det vi må ta stilling til, og jeg mener det er lurt å evaluere. Kunnskapen vi får fra dette kan komme til nytte også for andre land. Prinsipielt mener jeg at evaluering og forskning er viktig ved større endringer.

Planlegger informasjonskampanje

Bent Høie er den statsråden som har sittet lengst i regjeringa Solberg, under hele regjeringperioden faktisk. Hele tida som Helse- og omsorgsminister. De første åra hadde han folkehelsa under sitt domene, og etter regjeringsskiftet i januar fikk han den tilbake. Vi benytter derfor anledningen til å spørre hva han mener er de viktigste verktøyene vi har for å redusere bruken av rusmidler – både legale og illegale. Han svarer uten å nøle: Reklameforbudet, høye avgifter, regulering av salg og skjenketider, samt fortsatt forbud mot alt det som i dag er illegale rusmidler.

– Kunne det nå, i og med avkriminaliseringa, være på tide med en opptrappingsplan for forebygging?

– Vi jobber med en egen alkoholstrategi og til våren kommer en kampanje med saklig og kunnskapsbasert informasjon om cannabis. Noen opptrappingsplan utover det er det ikke planer om, kan han fortelle.

– På høringskonferansen sa du, litt humoristisk, at du kom til å få skylda hvis cannabisbruken nå går opp. Er du litt bekymra for at bruken vil øke som resultat av denne reformen?

– Nei det er jeg ikke – ikke som resultat av reformen. Men jeg er redd den vil øke som resultat av den globale cannabisindustrien som bruker både legale og illegale kanaler for å markedsføre og selge produktene sine. Den legger seg på den samme kyniske linja som tobakksindustrien har vært kjent for.

– På konferansen sa du også at vi har feila i kommunikasjonen med ungdom om cannabis.

Mener du at vi har drevet "skremselspropaganda" også de siste åra?

– De siste åra har vi ikke drevet med noenting – det har vært problemet! Først bygget vi ned tilliten ved å drive skremselspropaganda, deretter gjorde vi ingenting i mange år, for dermed å la andre sette agendaen for cannabisinformasjonen – aktører som ikke har hatt folkehelsa som anliggende.

Dette mener Helse- og omsorgsministeren det er på tide å rette opp nå, og til våren kommer altså den store informasjonskampanjen om cannabis.

EN GYLLEN ANLEDNING TIL Å SE PÅ HELHETEN

Det neste vi trenger nå er en NOU som ser på helheten i tilbudet vi gir til folk med rusproblemer. Nå som vi uansett står overfor en stor rusreform har vi en gylden anledning! sier **Sverre Nesvåg**.

TEKST: SIDSEL SKOTLAND, FRILANSJOURNALIST

Sverre Nesvåg er forskningsleder ved Regionalt kompetansesenter for rusmiddelforskning i Helse Vest (Korfor) og professor II i rus og psykisk helse ved Det helsevitenskapelige fakultet ved Universitetet i Stavanger (UiS). Han leder også arbeidet med å etablere et nasjonalt kvalitetsregister for rusbehandling, KvaRus. Nylig satt han i Rusreformutvalget som 19. desember la fram rapporten "Rusreform - fra straff

til hjelp". Rapporten anbefaler, som tittelen røper, å fjerne straffen for bruk og besittelse av narkotika til eget bruk og i stedet tilby hjelp. Men rapporten sier lite konkret om denne hjelpen, og Nesvåg forteller at flere av utvalgsmedlemmene syntes det var utilfredsstillende at det ikke lå i mandatet også å utrede dette.

Ikke straff, men hva så?

På Fagrådets høringskonferanse i slutten

av januar stilte både Arbeiderpartiets representant Tellef Inge Mørland og Kristelig Folkepartis Geir Jørgen Bekkevold spørsmål ved innholdet i reformen utover dette med fravær av straff. Bekkevold, som også er leder at Stortingets Helse- og omsorgskomiteé, påpekte at mye må på plass når det gjelder både behandling, oppfølging og omsorg, og Mørland lurte på hva slags hjelp som helt konkret skal tilbys. Han

pekte også på at kommunene ikke er satt godt nok i stand til å ta over disse, dog litt ubestemte, oppgavene de vil bli pålagt.

– Jeg tror at Ap og KrF kommer til å kjøre hardt på dette – på at om vi skal ta vekk riset bak speilet så må regjeringa komme opp med noe annet og bedre å tilby enn det vi har i dag – særlig overfor barn og ungdom, men også overfor voksne med rusproblemer, sier Nesvåg. – Derfor må vi nå altså utnytte denne muligheten til å se på hele tilbudet. Utnytter vi for eksempel ressursene vi har godt nok? – for det er ikke sikkert at det å putte på mer penger og nye ting er svaret på alt, fortsetter han, og mener nettopp det bør være forlokkende for en Høyredominert-regjering.

Med all den kunnskapen han mener vi nå kan legge til grunn, oppsummerer han den nødvendige omstruktureringa i fire punkter:

1. Tilgjengelighet

Tjenestene må være tilgjengelige gjennom hele forløpet. Når en pasient har brutt behandlinga må vi sørge for at vi kommer i posisjon igjen fort. Når en somatisk pasient får det verre oppsøker han eller hun hjelpeapparatet. Med ruspasienter er det ofte motsatt: De trekker seg unna. Derfor må vi følge etter de pasientene som bryter, sier han – det hjelper ikke bare å ha plassen stående ledig i håp om at pasienten kommer tilbake – det må bli drevet offensivt oppsøkende arbeid. Han understreker at det i det heletatt må bli drevet mer oppsøkende arbeid, og ikke bare overfor de tyngste rusavhengige.

2. Kontinuitet

Mange helseforetak har ulike tiltak, med én koordinator for hver tjeneste. Men koordinatorene burde være tjenesteovergripende. Det bekymrer han at ingen har myndighet til å følge pasienten gjennom hele forløpet på tvers av spesialisthelsetjenesten og kommunale tjenester. Det fører til store svikt i overgangene, mener han.

3. Forholdet mellom standardisering og individualisering

Tidligere ble rusavhengige behandla litt som under mottoet "one size fits all", inntil det oppsto en erkjennelse av at hver enkelt pasient var unik og måtte få individuelt tilpasset behandling.

Nå mener Nesvåg vi må bruke etablert kunnskap og den informasjonen vi vil få fra det nye nasjonale kvalitetsregisteret for rusbehandling, til å utvikle behandlingsstrategier retta mot ulike pasientkategorier. Vi har ennå ikke funnet en god balanse mellom individualisering og standardisering, mener han.

4. Timing

Det siste punktet er timing: det vil si hvilke typer tiltak pasienten er i stand til å ta i mot på hvilket stadium i behandlinga.

Nesvåg mener at «snakketerapien» blir innført for tidlig i behandlingsforløpet. Rett etter behandlingsstart har mange "ikke hue til å konsentrere seg mer enn i to sekunder", som han sier det, og mener det ofte ikke gir mening med samtalerapi før etter flere måneder. De første tiltaka som må settes inn er tiltak som bidrar til at pasientene henter seg inn fysisk, psykisk og kognitivt. Til det er tiltak som regulerer døgnrytmen, etablerer et sunt kosthold og gir fysisk aktivitet, viktig.

Han påpeker at det ikke står noe om timing i de faglige retningslinjene eller i pakkeforløpene.

Nesvåg liker ideen ved behandlingstil-tak der struktur på døgnet, godt kosthold og fysisk arbeid er sentrale elementer i behandlinga, men han mener opplegget bør struktureres annerledes enn det er vanlig å gjøre nå. Han mener at for mange vil et godt tilbud være først en periode i døgntiltak, så poliklinisk behandling og så tilbake i døgntiltak, før den langsiktige oppfølgingen utenfor institusjon.

Når det gjelder traumebehandling, er det også mye kunnskap som tyder på at dette ofte blir iverksatt for tidlig. Mange er kanskje ikke klare for det før etter 3-4 år ute i endringsforløpet.

Trenger grundig diskusjon

Nesvåg understreker at dette er hans meninger, at andre sikkert har andre synspunkter, og at dette bør diskuteres grundig. Det er mange, inkludert han sjøl, som ville vært med i et utvalg som utreda dette, for det er et stort savn, mener han.

Sist gang det ble gjort et forsøk på å se på helheten i rusbehandlinga var da han sjøl leda et utvalg som avga tre rapporter til Sosial- og helseminister Magnhild Meltveit Kleppa i 1999. Men da hun forsvant fra statsrådsposten skjedde det ikke noe mer.

Sverre Nesvåg er spent på om mye av det som sto i de rapportene ville stått seg i dag – 20 år etter.

ANSATTE I PRIVAT SEKTOR DRIKKER MER

Ansatte i privat sektor drikker mer alkohol enn ansatte i offentlig sektor, og mer enn 1 av 10 arbeidstakere i Norge opplever drikkepress i jobbsammenheng.

AV SIDSEL SKOTLAND

1 av 10 arbeidstakere i Norge opplever drikkepress i jobbsammenheng. Om trent like mange lar være å gå på sosiale arrangementer på jobben fordi de føler seg ekskludert på grunn av alkoholbruk. Dette kan vi lese i rapporten "Alkohol og arbeidsliv" som ble publisert av Folkehelseinstituttet denne våren. Rapporten tar for seg hva slags forhold ansatte i ulike bransjer har til jobberelatert alkoholbruk.

Akkurat når det gjelder opplevelse av drikkepress og sosial ekskludering viser ikke undersøkelsen noen tydelige forskjeller mellom bransjer eller mellom andre typer jobbkarakteristika. Men generelt oppgir altså 11-12 prosent at de har opplevd dette.

Andelen som har blitt tilbudt fri bar en gang siste året var seks ganger høyere i privat enn offentlig sektor.

Ellers viser undersøkelsen store forskjeller både mellom bransjer og mellom offentlig og privat sektor. Ansatte i privat sektor rapporterer om mer drikking, mer problemer forårsaka av alkohol-

bruk, og mer liberale holdninger til alkoholbruk enn ansatte i offentlig sektor.

Alkohol i arbeidstida

Drikking i arbeidstida forekommer sjelden, påpeker forskerne, men når det skjer skjer det dobbelt så ofte i privat sektor som i offentlig sektor, og oftest i bransjekategoriene forskning, media, reklame, PR, kultur, idrett og organisasjoner (i den rekkefølgen). Forskerne understreker at dette kan skyldes fleksibilitet i arbeidstid og type arbeidsoppgaver som gjør det mulig med feiring i selve arbeidstida. Det trenger ikke nødvendigvis gjenspeile en utprega drikkekultur.

I bransjer som involverer omsorg og barn blir det veldig sjelden drukket i arbeidstida. Helse- og omsorgsrelaterte bransjer har i det heletatt lav forekomst av drikking – både generell og jobberelatert – mens innen telekommunikasjon/it finner forskerne en høy andel både generell og jobberelatert drikking og beruselse. De finner også en relativt høy andel jobberelatert drikking innen forskning.

Berusa i jobbsammenheng

Jobberelatert drikking viser til drikking både i arbeidstida og utenom arbeidstid med kollegaer eller forretningsforbindelser.

Andelen som oppga å ha vært berusa i jobberelaterte sammenhenger var høyest innen forsvar, politi, rettsvesen, vakthold, bygg og anlegg, og telekommunikasjon/it. Andelen som svarte at arbeidsplassen hadde tilbudt fri bar én

gang eller oftere siste året var seks ganger høyere i privat enn i offentlig sektor (30 vs 5 prosent), med offentlig eide selskap midt mellom det private og det offentlige (14 prosent). Samme mønster viste seg for gratis bonger.

Flere i offentlig sektor enn i privat mener det er problematisk å drikke seg full på jobberelaterte sosiale arrangementer. Det er også en tendens til at ansatte i virksomheter med mange ansatte har noe mer restriktive holdninger til å drikke seg full på jobbarangementer. Sjøl om ledere oftere drikker alkohol enn ansatte, har de en mer restriktiv holdning enn ansatte uten lederansvar til det å drikke seg berusa i jobbsammenheng.

Kjennskap til retningslinjer

Andelen ansatte som svarer at de har kjennskap til retningslinjer for alkoholbruk på arbeidsplassen var relativt lik for privat og offentlig sektor, men høyere for offentlig eide bedrifter. Men det er store forskjeller mellom bransjene i andelen ansatte som har kjennskap til bedriftens retningslinjer og om bedriften har kontaktperson for ansatte med alkoholproblemer. Men det er brei enighet om at arbeidsplassen bør ha ordninger for å hjelpe ansatte med alkoholproblemer. Og det er brei enighet om at arbeidsplasser bør ha retningslinjer for alkoholbruk i jobbsammenheng, både i og utenom ordinær arbeidstid. Mens bare 17 prosent mener at en overhodet ikke bør servere alkohol i jobbsammenheng – av hensyn til dem som ikke drikker. Ansatte i distriktene viste større støtte til dette sammenlikna med ansatte i mer urbane strøk.

Camilla Lynne Bakkeng, // fagleder i Akan

AV SIDSEL SKOTLAND

Bakkeng kjenner arbeidslivet godt etter 20 år i Akan. Hun er mye på bedriftsbesøk og snakker med både ledere og ansatte. Denne type forskning gir gode tall og enda bedre argumenter for det forebyggende arbeidet, mener hun. Hun ser også at rapporten i stor grad avspeiler hvilke bransjer Akan har jobba mest og minst opp mot.

Men enkelte ting stusser hun litt på, for eksempel at bare drøye 10 prosent sier at de opplever drikkepress.

– Jeg tror dette er underrapportering. Folk der ute er opptatt av dette, men ordet "drikkepress" kan virke litt voldsomt.

Hun tror flere ville kjent seg mer igjen i begrepet "forventninger om drikking" og at svarprosenten da ville vært betydelig høyere.

Hun tror også at antallet som uteblir fra sosiale situasjoner på grunn av alkohol er underrapportert.

– Men uansett er tallet høyt. Det betyr at folk ikke synes det er trygt eller at de føler seg ekskludert og utafør på grunn av mye drikking. Det er veldig trist.

Røff kultur

– Andelen som oppga å ha vært berusa i jobberelaterte sammenhenger var høyest innen forsvar, politi, rettsvesen,

VIKTIG RAPPORT FOR AKAN

– Dette er forskning som er gull verd. Vi er veldig glade for denne rapporten, sier fagleder i Akan **Camilla Lynne Bakkeng**.

vakthold, bygg og anlegg, og telekommunikasjon/it. Hva tror du grunnen er til at det er sånn i disse bransjene?

– Det handler mye om kultur. Det hersker en ganske røff kultur i flere av disse bransjene, mye tøffe tak og det er mannsarbeidsplasser. I noen av disse bransjene kan det vel også tenkes at alkohol blir brukt som debriefing. Men det er endring på gang – det jobbes mye med forebygging her nå.

Når det gjelder telekommunikasjon/it-bransjene tror hun alkoholforbruket handler om andre ting.

– Det er bransjer som kanskje har en mer utprega festkultur, bedriftene har oftere en urban beliggenhet med lett tilgang til alkohol og de ansatte er ofte unge folk med en livstil som er prega av at de ikke er etablert med egen familie og forpliktelser. Vi har jo ikke noe forskningsmessig dekning for å si dette, men vi erfarer det når vi er ute.

Bakkeng er fornøyd med at dette med ineffektivitet på jobb er integrert i undersøkelsen.

– Tidligere har det vært mest snakk om alkoholrelatert fravær, men det er få som oppgir det, og det er nok en del underrapportering her. Men ineffektivitet koster også. Det har omkostninger for arbeidsmiljøet og det

kan gi store omkostninger for både drift og økonomi i bedriftene.

Bedre økonomi i privat sektor

Ansatte i privat sektor rapporterer altså om mer drikking, mer problemer forårsaka av alkoholbruk, mer liberale holdninger til alkoholbruk, og de oppgir sjeldnere at de har kontaktperson for alkoholproblemer enn ansatte i offentlig sektor.

– Visste dere at det var såpass store forskjeller mellom offentlig og privat sektor?

– Ja, vi har visst at det er forskjeller. Det er flere sosiale situasjoner i det private, og en høyere andel risikobruk. Det er også en tendens til at det serveres mer i private virksomheter – det er oftere bedre økonomi. Men vi ser at det er mye bedre enn det var tidligere, understreker hun.

– Det er for eksempel sjeldnere fri bar nå enn før. Det gjelder også gratis bonger.

Men viktigere enn å snakke om enheter er det å snakke om hvordan virksomheten ønsker å ha det når det gjelder alkoholbruk i sosiale situasjoner, mener Akans fagleder. Det er det beste forebyggende tiltaket.

Alle bedrifter trenger en policy

– Det er for lite av "det skal være hyggelig og inkluderende"- og "hvordan ønsker vi å ha det sammen?" typen

95 prosent av de spurte mener arbeidsplasser bør ha tydelige retningslinjer for alkoholbruk. //

samtaler. Det må gjøres kjent at det skal være trygt, inkluderende og hyggelig på jobbarrangementer. Det er det ikke når rundt 12 prosent ikke vil være med. Samtalen rundt dette bidrar til å skape et språk til det, og viser at bedriften er opptatt av det, understreker hun. Det handler om sikkerhet, godt arbeidsmiljø, helse og omdømme, og for å ta vare på dette er det viktig å etablere en "policy" på alkoholfeltet i bedriften. Dette er Akans viktigste kjepphest - alle i bedriften må involveres i samtalen "hvor- dan vil vi ha det hos oss".

- Forskerne finner at det er betydelig flere som har kjennskap til kontaktpersonen for alkoholproblemer i det offentlige enn i det private. Hvorfor er det sånn, tror du?

- Dette var nytt. Vi opplever at dette er ganske likt mellom offentlig og privat. For store virksomheter er det ofte lettere å ha tydelige roller og gode rutiner, men vårt inntrykk er altså ikke at det er bedre kjent i det offentlige.

Men det er ikke alle bedrifter som har egen Akan-kontakt, forteller Bakkeng videre. Noen steder er det lederen som er kontaktpersonen, andre steder verneombudet, noen legger det til HR-personalet. For en Akan-kontakt kan være stigmatiserende.

- Når noen ser deg sammen med denne eller ser deg gå ut og inn av det

kontoret, veit alle hva det handler om. Derfor kan det være praktisk og organisere Akan-arbeidet på andre måter - i allefall i mindre bedrifter.

Alle vil ha retningslinjer

At 95 prosent av de spurte mener arbeidsplasser bør ha tydelige retningslinjer for alkoholbruk i arbeidstida, at 67 prosent mener man bør ha tydeligere retningslinjer for jobbrelatert alkoholbruk utenom ordinær arbeidstid og at 84 prosent svarer at man bør ha ordninger for å hjelpe ansatte med alkoholproblemer, er Camilla Lynne Bakkeng veldig fornøyd med.

- Det viser at folk virkelig ønsker dette. Disse tallene er en gavepakke til oss som driver forebygging. De ansatte forventer rett og slett at ledelsen tar tak i dette. Akan kommer til å bruke denne rapporten som gode argumenter for det arbeidet vi allerede gjør, nemlig å drive med forebygging i norske bedrifter. Så vil vi bruke den for å nå fram til de bransjene som skærer høyt på jobbrelatert alkoholbruk og lavt på retningslinjer og kontaktperson. Rapporten hjelper oss å bevisstgjøre bransjene på der de har hull og kan øke innsatsen, og den kan også gjøre det lettere for oss å få innpass i bedriftene.

Om undersøkelsen:

- "Alkohol og arbeidsliv" er en webbasert spørreundersøkelse, det vil si at resultatene i rapporten er basert på selvrappporterte data gitt av arbeidstagerne i spørreskjema

- Utvalget består av 4417 norske arbeidstagere i alderen 20- 69 år

- Undersøkelsen dekker 20 bransjer

- Undersøkelsen ble gjennomført blant norske arbeidstagere i 2015, 2016, 2017 og 2018 av Kantar TNS på oppdrag fra avdeling for rusmidler og tobakk ved Folkehelseinstituttet og initiert av Helsedirektoratet

Viktige tall:

- Data fra alle fire åra viser at 93 % av arbeidstakerne i Norge oppgir at de har drukket alkohol de siste 12 månedene - en litt høyere andel enn det som er funnet i generelle befolkningsundersøkelser

- 45 % oppgir at de drikker ukentlig

- 77 % har drukket seg tydelig berusa i løpet av de siste 12 månedene

- 13 % har drukket i arbeidstida

- 73 % har drukket i jobbrelaterte situasjoner utenom arbeidstid

- 31 % har drukket seg tydelig berusa i jobbrelaterte situasjoner

ÅSANE FOLKEHØGSKOLE - NYBYGGET REISER SEG

Siden forrige nummer av Aksent kom ut har det skjedd mye nytt med utbyggingen av **Åsane folkehøgskole**.

AV REKTOR BJØRN BERENTSEN

Klasserommene tas i bruk igjen

Bygningsarbeidene er, som dere kunne lese i forrige nummer av Aksent, i full gang, og fire av klasserommene i første etasje i undervisningsbygget ble tatt i bruk 17. januar. Dagen i forveien var det stor flyttedugnad på skolen. Alle elever og ansatte deltok og gjorde en kjempeinnsats når klasserommene og kontorene i andre etasje skulle tømmes og gjøres klar for å inntas av bygningsfolkene. Dugnaden ble avsluttet med en flott festlunsj for alle som deltok, i tillegg fikk elevene hver sin fribillett til Bergen Kino som takk for innsatsen.

Vi har fremdeles to klasserom i brakker på skoleplassen, og skoleanlegget bærer sterkt preg av å være en bygningsplass, men vi ser lyset i tunnelen og gleder oss til å ta i bruk nye arealer. Andre etasje i skolebygget skal stå ferdig i uke 11, det nye "mellombygget" skal stå ferdig rett over påske og hele prosjektet er lovet fullført før fellesferien tar til.

Dansesal, nye vinduer og varme i alle rom

Det blir flott her. Dansesal med skikkelig dansegulv og speilvegger, ventilasjonsanlegg som gjenvinner varme og skaffer frisk luft i klasserom og kontorer. Oljefyren er ute og erstattet med elektrokjele som via gulvbåren varme og nye radiatorer skal gi oss god varme i alle rom. Nye vinduer er på plass i hele skolebygget, så nå er det slutt på

de gamle og trekkfulle som har gjort tjeneste siden 1966. Klasserommene og kontorene etterisoleres og males i varme og moderne farger, ja til og med korridorene blir som nye der de fremstår nymalte og flotte med nye led-armaturer i nye himlinger. Det må også nevnes at vi i første etasje har fått på plass moderne toaletter i lekre farger.

Mye gjenstår ennå

Nytt undervisningskjøkken skal på plass, på keramikkrommet gjenstår en del arbeid og ventilasjonshus på taket av undervisningsbygget er under arbeid.

Det nye bygget, «mellombygget» som blant annet skal romme auditorium og elevstue er i ferd med å reise seg. I dag startet de å montere reisverket i stål som skal bære nybygget. Vi håper å få på plass et godt og funksjonelt amfi i det nye auditoriet slik at det blir maksimalt tjenelig både til skoledrift og utleievirksomhet.

Når elevene dra hjem i mai starter arbeidene i økonomibygget, det bygget som blant annet rommer kjøkken, spisesal og gymsal. Storkjøkkenet skal total-rehabiliteres og vil fremstå som tipp topp moderne, spisesalen utvides, det legges nytt gulv og tak og vegger fornyes. Arbeidene her skal, som nevnt, være avsluttet til fellesferien starter.

Så glade blir lærerne på folkehøgskolen når reisverket for det nye bygget begynner å reise seg. //

Ønsker skolen skal bli et enda bedre redskap for IOGT

Mitt ønske og håp er at Åsane folkehøgskole i årene som kommer skal bli et enda bedre redskap for IOGT. At linjene våre kan knyttes til ulike prosjekter og bidra til å løse oppgaver organisasjonen ønsker. Jeg håper også at IOGTs medlemmer kan se Åsane som et godt egnet sted for samlinger. Nye lokaliteter gir oss rom for å ta imot dagskonferanser og møter også i de periodene vi har elever på huset. Vi ser også for oss mer uformelle sommersamlinger der medlemmer kan inviteres til et hyggelig ferieopphold på skolen. Når IOGTs medlemmer kommer til Inspirasjonskonferansen på Åsane i august, kan dere glede dere til å oppleve "nye" Åsane folkehøgskole.

Øker kapasiteten fra 2020

Vi er også i gang med å bygge om tidligere lærerboliger i internatene til elevrom. Dersom vi får på plass nok midler regner vi med å kunne øke kapasiteten med 15 nye elevplasser fra høsten 2020.

Nylig ble det sendt ut et brev til losjer og lag fra sentralt hold med oppfordring om å bidra med økonomiske tilskudd til byggearbeidene ved skolen. Om dere ønsker å bidra med gaver er vi svært takknemlige for dette.

Ny oppdatering om byggearbeidene ved skolen følger i neste nummer av Aksent.

- VEMODIG Å SELGE, MEN GLAD FOR AT DET ER GJORT

Det meste av midlene etter salget av IOGT-huset, Engen, i Bergen ble gitt til utbyggingen av Åsane folkehøgskole.

AV JAN TORE EVENSEN

Elna Nilsen, styreleder for IOGT-huset Engen.

I huset på Engen har Elna gått nesten fra hun ble født. – Broren min gikk i barnelosjen, forteller hun. – Jeg var så misunnelig på han så jeg fikk av og til lov til å være med. Jeg ble medlem da jeg fylte sju, for 68 år siden. Selv ble hun leder for barnelosjen da hun fylte 18. Det var kjeglebane i kjelleren, ikke like stor som andre i byen, men "automatisert".

Huset hadde også et bibliotek. – Noen losjer var ivrige med studieringer, forteller Elna. – Så det var tilgjengelig for dem når de hadde møtene sine her. Jeg husker også fra 17. mai når jeg var liten at vi stod inne og så på prosesjonen som gikk forbi. Da var det bestandig fullt hus.

Kjøpte tidligere ølhall

Huset var ikke det første som IOGT eide i Bergen. I 1878 kjøpte man et forsamlingshus på Nøstet, en tidligere ølhall. IOGT kom tidlig til Bergen og er faktisk eldre enn IOGT i Norge som ble stiftet samme år. Man fant raskt ut at man trengte et hus, og at de etablerte seg i det området er sannsynligvis ingen tilfeldighet. Dette lå i nærheten av bordellene som den gangen fantes. En historiker de har hatt kontakt med mener at IOGT gjorde en viktig jobb her med å sørge at de som var på bordellene fikk mat og omsorg. Det sosiale arbeidet var en viktig del av virksomheten fra starten av. Som medlem måtte du være avholds, og det var flere som gikk inn og ut noen ganger. – Men ingen ble slått hånden av, understreker Elna. – Losjen kunne være en støtte for å komme seg tilbake på fote igjen.

Etter hvert økte medlemstallet, og huset på Baneveien ble for lite. Da endte de opp på Engen, og fikk kjeglebane, festsal og et stort biljardbord på kjøpet. En periode drev de også Kafé West End i bygget, som sørget for mat både til gjester og til møtene i avdelingene. Den gangen bodde betjeningen på små hybler i tredje etasje.

Aktivitet alle dager

Huset hadde tre og en halv etasje. I øverste etasje holdt barna og ungdommene til, mens losjene hadde møter hver uke i storsalen. Seks IOGT-losjer hadde tilhold her på det meste. I tillegg var det syforeninger, kor og sikkert også mange andre faste aktiviteter. Elna husker godt skiltet som hang i gangen med skriften: Tal stille, gå sakte i ganger og trapper. – ikke alltid lett å huske når vi kom ned fra 3. etasje, men vi ble nok minnet på det av dem som var voksne og hadde glemte at de en gang var barn og ungdom.

Selv om man jobber for de samme sakene så kunne man se noen forskjeller på losjene, forteller Elna. En av de sprang ut av turnforeningen Norden, så det ble nærmest en slags turnlosje. I en annen losje var mange av medlemmer nok knyttet til den politiske venstresiden. Mange her var også engasjert i motstandsbevegelsen under krigen. En ble drept i Gestapo-huset i Bergen.

Kommer fra IOGT-familie

Elna kommer fra en IOGT-familie hvor besteforeldrene på begge sider var med. Det var mange barn som var med den gangen. – Vi lærte organisasjonsarbeid i

barnelosjen, forteller Elna. – Vi lærte å lede møter, hadde valg og ulike aktiviteter med spill, sang og leker i fellesskap. Det er noe jeg har hatt god nytte av senere i arbeidslivet. Jeg var ikke så veldig høy i hatten da jeg begynte arbeidet i bokhandelen. Men nettopp fordi jeg hadde lært mye i IOGT så turde jeg å ta ordet og si meningen min. Å være med på en fest og være avholds har ikke bestandig vært like enkelt, men de jeg har vært sammen med har alltid kunne vært trygge på hvor jeg står hen.

Elna har hatt mye av sitt IOGT-liv knyttet til barnarbeidet, og foruten den lokale virksomheten har hun også vært leder for IOGTs Juniorforbund (nå Juba), den nasjonale organisasjonen. I tillegg til arbeidet på Engen startet hun opp i Fyllingsdalen på 70-tallet etter at drabantbyene begynte å dukke opp, og det var litt skummelt å reise inn til sentrum av byen.

Har betydd trygghet

– IOGT har betydd en trygghet for meg, forteller Elna. – Men også at jeg har fått mange gode venner. Det sosiale har alltid vært viktig. Både i barnelosjen og senere i NGU (ungdomsorganisasjonen til IOGT) var ikke foreldrene redde for å sende henne til.

For befolkningen i Bergen mener hun også at IOGT har vært viktig. Både gjennom det sosiale og at vi har vært aktive politisk.

Nå som huset er solgt, er hun glad for at pengene har gått videre til Åsane.

"Engen" // IOGT-huset i Bergen siden 1930

En gang var det en stor eng rundt der den Nasjonale Scene i Bergen nå står. Navnet Engen har levd videre blant annet i IOGT-huset, litt bortenfor teateret, som avdelingene i byen kjøpte i 1930 fra Bergen Handelssamfund for 150 000.- Nesten hundre år etter har midlene etter salget av bygget – nå 15 millioner – gått inn i nytt nybygg på Åsane folkehøgskole.

Innså det var nødvendig

– Å selge huset er litt vemodig, må leder for losje Folkets Vel og tidligere styreleder i bygget, Elna Nilsen, innrømme. – Men samtidig innså vi at det var nødvendig. Nå er jeg glad for at det er gjort, og at vi er frie fra det ansvaret det er å sitte med et slikt hus. Med lite penger blir man jo vaktmester også.

– Folkehøgskolen har også vært en viktig brikke i IOGTs arbeid, sier Elna som i mange år satt i styret for skolen. De har sett på tegningene hvordan det kommer til å se ut, og ser frem til å komme ut på skolen når de er ferdige.

I dag er Elna aktiv blant annet på Sammen-sentret i Laksevåg, og synes at mange av de nye prosjektene som IOGT driver lover godt for fremtiden. – Samtidig er det synd at møtevirksomheten har gått tilbake, sier hun. – Men det er noe jeg ser også i andre organisasjoner jeg er med i. Det er vanskelig

å lokke folk ut. Fortsatt har Folkets Vel jevnlig møter, men nå i Blå kors sine lokaler, litt bortenfor Engen. Siste møte på Engen ble holdt 11. august 2019, og nesten 60 medlemmer kom for å si farvel til huset. – Det var en verdig og fin avslutning, og jeg er glad for at vi hatt den, sier Elna.

TRYGG UNGDOMSTID I BODØ?

AV KURT RIKHARDSEN,
IOGT I BODØ

Trygg ungdomstid var hovedtemaet på et meget interessant debattmøte som **IOGT Bodø** arrangerte i Litteratursalen på Stormen bibliotek i januar.

Debattmøtet var en i en rekke av møter som IOGT nå holder rundt om i landet. I fjor ble det blant annet holdt møter i Larvik, Sarpsborg og Molde. Senere i år skal man til Kristiansand og Lillestrøm. Tema på møtet i Bodø var blant annet at mange mindreårige får kjøpt alkohol i butikkene. Politikerne lover å øke kontroll og oppfølging for å stramme inn på dette. Ungdommene selv ønsker flere møteplasser og god undervisning om alkohol og rus. Foreldresamarbeid, som for eksempel Sterk&Klar, løftes også frem som en viktig forebyggingsfaktor.

Bodø-ungdom ruser seg mer enn gjennomsnittet

Møtet ble ledet av politisk rådgiver i IOGT, Silje M. Ljosland. Hun fokuserte på hvordan vi kan redusere de unges rusutforskning. I følge Ungdata ligger prosentandelen av ungdomsskoleelever som har vært beruset på alkohol det siste året i Bodø på 15%, noe som er 2% over landsgjennomsnittet.

Prosentandelen som har vært tydelig beruset siste år blant videregående-elever er kraftig stigende fra 46% i Vg1 til 88% i Vg3, og det er her liten forskjell på gutter og jenter. Også når det gjelder bruk av hasj eller marihuana i løpet av det siste året, ligger Bodø over landsgjennomsnittet.

Hvordan kan vi så drive forebygging i tiden som kommer?

Ljosland understreket at vi ikke kommer utenom at totalforbruket av alkohol må ned. Det er den store gruppen med moderat alkoholforbruk, som

forårsaker flesteparten av skadene i samfunnet. Skal vi få redusert alkoholrelatert kriminalitet, helseskader, vold og utrygghet, må det totale alkoholforbruket reduseres. Det er her forebyggingen må starte.

Vi må lytte til ungdommens ønsker om hva de trenger i Bodø. Ser vi til Island, så har de jobbet mye med forebygging av alkohol- og rusbruk blant ungdommer de siste tjue årene. Nedgangen de opplever i bruken, har skapt overskrifter over hele verden. Men de har brukt mye penger, tid og ressurser på fritidsaktiviteter, aktivitetskort, møteplasser og involvering av foreldre. - Vi må også gjøre det lettere for folk å ta rusfrie valg, sa Ljosland. Politikere må sørge for at det ikke innvilges bevillinger i tilknytning til barn og unges fritidsarenaer, arrangementer eller andre naturlige oppholdssteder for denne aldersgruppen. Dessuten er det viktig med attraktive rusfrie arenaer i hele kommunen, og at politikere sørger for at det er nok ansatte som kan jobbe med ungdom og forebygging.

Foreldrene er de viktigste forebyggerne

IOGTs prosjektleder for Sterk og Klar, Mirjeta Emini, fortalte om sitt arbeid med prosjektet. Gjennom fire foreldretreff over tre år står foreldrerollen og foreldreengasjement i fokus. IOGT er opptatt av å øke foreldres bevissthet om deres viktige betydning og innflytelse som rollemodeller. Her settes det av god tid til foreldretreff ("skape en landsby"), da til-

bakemeldingene fra foreldre er at de setter stor pris på muligheten til å snakke sammen om disse temaene. En ekstern evaluering av programmet for noen år tilbake, konkluderte med at prosjektet i stor grad nådde sine målsetninger. Dette tilbudet oppfordrer IOGT kommunens skoler å benytte seg av.

Også Michelle Øyulvstad fra Bodø ungdomsråd hadde et innlegg om ungdommens ønsker for alkoholforebygging. Her trakk hun blant annet frem at meningsfull og relevant informasjon om alkohol måtte komme inn i undervisningen før ungdomsskolen.

Bodø trenger flere og bedre møteplasser for ungdom

På møtet fikk vi også et innblikk i hva Utekontakten møter i gatene. Hvilke tendenser ser de og hva kan gjøres? Randi Helen Albertsen fra Utekontakten i Bodø fortalte om deres arbeid her i byen. De hadde registrert et stadig større behov for hjelp til ungdom som sliter. Noe som igjen fører til at de ikke har nok ansatte til å følge opp det stadig økende behovet. De prøver å treffe ungdommene på deres møteplasser også utenfor vanlig arbeidstid. Hun

påpekte at det var viktig å møte ungdommene på deres egne premisser og lytte til deres ønsker. Videre nevnte hun at Bodø trengte flere ulike tilbud for ungdom, blant annet for å få gi de unge som oppholder seg på City Nord på sen kveldstid, bedre møteplasser og fritidstilbud. Hun etterlyste også bedre kunnskapsformidling for foreldre og ungdom, når det gjelder alkohol og rus. I denne forbindelse roste hun IOGTs prosjekt Sterk og Klar, som hun mente kunne bli et viktig tilbud til foreldre med barn i ungdomsskolen, hvis kommunen ville satse på dette.

Politikerne vil styrke kontrollen med alkoholsalg i Bodø

Debattmøtet ble avsluttet med at et panel av Bodøs lokalpolitikere måtte svare på spørsmål fra møteleder og fra folk i salen. Her var de fleste av partiene i bystyret representert. Skjenkekontrollen til ungdomsorganisasjonen Juvente som ble gjennomført her i byen i 2018, viste at i rundt 25% av tilfellene fikk mindreårige kjøpt øl i dagligvarebutikker. Her ble det gitt klare svar fra de fleste partiene om strengere og oftere kontroller, for så til slutt eventuelt å frata butikker salg av slike varer, hvis det

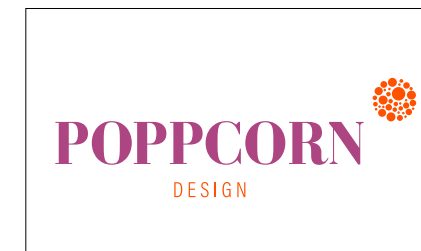
ikke ble bedring. Alle var stort sett enige om at alkoholsalget måtte holdes borte fra steder og arenaer hvor ungdom under 18 år ferdes.

Forebygging lønner seg

Når det ble spørsmål om å forebygge uttesting av cannabis blant de unge, så kom forslaget til ny rusreform raskt "på banen". Forslaget om avkriminalisering skapte stor debatt på møtet, og her var det betydelig uenighet mellom partiene om avkriminalisering var veien å gå. I motsetning til dette var det bred enighet mellom partiene om å styrke utekontakten i tiden som kommer, mens noen mente at IOGTs skoleprosjekt Sterk og Klar måtte utprøves i kommunen. Flere politikere påpekte at for hver krone en investerer i forebygging, så får samfunnet 8 kr igjen i sparte utgifter senere, for eksempel ved behandling av russkadde personer. Dette er virkelig noe å tenke over, med det stadig økende fokuset på bærekraftig samfunnsøkonomi.

Politisk rådgiver, Silje Ljosland i IOGT ledet paneldebatten i Bodø.

FORELDRE – DE VIKTIGSTE ROLLEMODELLENE

Foreldrene er de viktigste rollemodellene for barn og ungdom, og er dermed de viktigste aktørene i rusforebyggende arbeid, mener **Øystein Henriksen**.

AV SIDSEL SKOTLAND

– Forebygging er "å skynd sæ på forskudd", som vi sier det i Nord-Norge – tiltak som settes inn i forkant av problemene. Men for meg er relasjon det viktigste: Forebygging forutsetter at du allerede har bygget en relasjon til den du skal ha en forebyggende relasjon til, sier dosent ved Nord universitet Øystein Henriksen. Å bruke budskapssendere som tidligere rusmiddelavhengige, foredragsholdere eller andre "utenfra" er han ikke tilhenger av. Foreldrene er de viktigste rollemodellene. Og fordi foreldrenes holdninger og praksis har stor effekt på barna når det gjelder bruk av rusmidler er foreldresamarbeid i forebygging viktig, mener han.

– Det finnes få arenaer i dag der foreldre er samla, og skolen er den eneste institusjonen vi har som er organisert etter geografisk nærhet. Derfor er skolen

også den institusjonen som er best egna til foreldresamarbeid. Men det er viktig at dette forebyggingsarbeidet ikke er for programstyrt, understreker han. Det var også hovedkonklusjonen i doktorgradsarbeidet han disputerte over i 2015.

Vokst opp i rusfeltet

Øystein Henriksen har vært i rusfeltet lenge – i hele sitt liv faktisk, oppvokst som han er ved Blå Kors behandlingssenter på Eina der begge foreldrene hans jobba. I 1984 ble han ferdig utdanna sosionom og begynte å jobbe på T5 – en behandlingssenter i Oslo.

I 1989 tok han hovedfag i sosiologi og begynte å forske på rusforebygging – først ved Høgskolen i Østfold, og fra 1992 ved Høgskolen i Bodø (nå Nord universitet) der han har vært siden. Det var også der han tok doktorgraden.

– For meg var det å fullføre doktorgraden mer en avslutninga av et arbeid enn starten på noe. Jeg var allerede i gang med et sosialfagprosjekt da jeg disputerte – et prosjekt som raskt ble et forskningsområde på sosialt arbeid.

Men han har ikke hoppa av rusfeltet helt – han har ei 20 prosent stilling ved Nordnorsk kompetansesenter rus, og er fortsatt interessert i rusproblematikk. Han hadde bare lyst til å gjøre noe annet en stund, så nå er rusfeltet ett av flere forskningsområder.

Foreldre som agenter

Doktorgradsarbeidet "Forebygging, fellesskap og foreldremøter. En studie av foreldremøter innenfor rusforebyggende program i skolen" var et prosjekt han starta allerede i 2007. Det utvikla seg etterhvert til å bli en kritisk reflek-

Forebygging forutsetter //
at du allerede har bygget en relasjon til den du skal ha en forebyggende relasjon til sier dosent ved Nord universitet, Øystein Henriksen.

sjon over programstyring av forebygging. Studien tar utgangspunkt i observasjoner og intervjuer i forbindelse med implementeringa av forebyggingsprogrammet Unge & rus – et skolebasert program han sjøl har utvikla.

Det mest påfallende og gjennomgående trekket han fant var fraværet av subjektive meningsytringer fra foreldrene på foreldremøtene. Med få unntak formidler de ikke egne synspunkter og erfaringer i samtalen – det på tross av at likeverdig kommunikasjon blir ansett som svært viktig for disse møtene.

Han observerte at foreldrene på et vis nærmest ble brukt som agenter for et forebyggende program styrt utenfra, eller ovenfra og ned, enten leda av en ekstern instruktør eller en lærer opplært i programmet. Verken samtalen

mellom de unge og foreldrene eller samtalen mellom foreldrene og instruktørene er likeverdige, fordi formålet med programmet er gitt i utgangspunktet, og ikke er gjenstand for dialog.

Kritisk til forebyggingspakker

Henriksen er derfor kritisk til denne typen organiserte programmer med styrt kommunikasjon og et forhåndsdefinert formål. Et godt foreldremøte er ifølge han et møte som preges av dialog i gjennomføringa, som ikke styres utenifra og ovenfra, og der ikke alt er fastlagt på forhånd.

– Møtet kan gjerne være invitert til med et bestemt formål, og det må styres, men alt bør altså ikke være fastlagt og styrt. Gjennom evidensdebatten som oppsto blant annet i kjølvannet av Nordahlrapporten, fikk trua på at

forebygging kan styres fra oven, slik Helsedirektoratet ønsket det, en skikkelig knekk.

Alle forebyggingsopplegg som kommer i "pakker" rammes av Henriksens kritikk, ikke bare de i regi av det offentlige. Også frivillige organisasjoner leverer denne type forebyggingspakker styrt fra oven og "levert" av en instruktør, og Henriksen undrer seg over at avholdsbevegelsen, som opprinnelig er en demokratisk bevegelse, også kjører denne type opplegg.

Alle bør med

– I doktorgradsarbeidet ditt skriver du om "de andre foreldrene" – de som ikke kommer, som ikke deltar i fellesskapet. Er det viktig at alle er med?

– Ja, det er viktig, men at ikke alle deltar

er ikke et argument for å droppe foreldresamarbeid, det er viktig uansett.

– *Hva er grunnen til at noen ikke deltar?*
– Dette hører til de evig vanskelige spørsmål ... Det kan nok hende at en del vegrer seg fordi de vet at "nå skal vi dit for å få fortalt hvordan dette skal være". Det kan løses ved å åpne opp mer. Dessuten vet vi at minoritetsforeldre ofte er den gruppa som ikke møter. Overfor dem kan oppsøkende arbeid være en vei – ikke bare en innkalling til foreldremøte i ranselposten.

Foreldresamarbeid i rusforebygging har ikke alltid vært sjølsagt. Fram til 90-tallet var søkelystet først og fremst på ungdom som rollemodell for hverandre.

– Relasjonen mellom ungdom og foreldre var ikke på banen – foreldrene ble nesten holdt på avstand. Det ble feil i mitt hode, forteller forskeren, og grep dermed tak i denne forsømte enden av forebyggingsfeltet. I 2000 utga han boka "Ikke som jeg gjør, men som jeg sier", ei bok om foreldres kommunikasjon med ungdommene sine, og som ble utgangspunktet for foreldresamarbeidsdelen av forebyggingsprogrammet Unge & Rus – programmet han altså gjorde til gjenstand for kritisk refleksjon i doktorarbeidet sitt.

På vei mot større ulikhet

– *Du har tidligere vært opptatt av kultur i forebyggingsarbeidet. Hvordan ser du på ruskulturen i dag sammenlikna med den på 90-tallet eller tidlig på 2000-tallet?*

– Ungdomskulturen har endra seg – med et knekkpunkt rundt år 2000 da rusmiddelbruken inkludert alkohol sank. Vi fikk etter hvert en veldig tilpasset ungdomsgenerasjon. Noen mener dette er på vei til å snu igjen nå. Alt går i bølger, men bølgene er vanskelige å forutsi. Uansett:

For første gang har vi en ungdomsgenerasjon som er mer nøktern og fornuftig enn foreldrene.

Men én trend ser han – en trend han kaller for "et kontrastbilde":

– Mellom 80 og 90 prosent av ungdommene går det veldig bra med, samtidig som vi ser en opphopning av problemer hos mellom 10 og 20 prosent. Dette kontrastbildet vil kunne bli utdypet på grunn av økende ulikhet på mange områder i samfunnet, uten at det vil synes i gjennomsnittstallene.

Økt bevissthet

Henriksen synes også det er en større bevissthet rundt rusmidler blant folk nå, særlig rundt alkohol. Det kommer til uttrykk på flere måter. Én endring fra 90-tallet til i dag er at foreldre flest har en tydeligere tanke om grensesetting sjøl om de sjøl drikker alkohol.

– Tidligere syntes ofte foreldre denne dobbeltheten var vanskelig. Nå er det lettere å si at "hjemme hos oss er det en 18-årsgrense" – altså en større distanse mellom hva vi gjør sjøl og hva vi mener er greit for barna.

Debatten omkring julebordfylla er også et eksempel som har skapt endring, mener han.

– Hvis en stiller spørsmålet "Hva slags julebord vil vi ha?", vil vi havne på et annet svar enn sånn det tradisjonelle julebordet ser ut. De fleste vil svare at det går ei grense et sted. Kulturell refleksjon i seg sjøl kan altså virke forebyggende – å eksplisitt legitimere fyllekulturen er vanskelig.

Han mener også at holdningskampanjer kan virke forebyggende – riktignok indirekte ved å bidra til den offentlige samtalen.

Her kan IOGT sammen med andre organisasjoner være med å prege debattene.

Nye moralske fellesskap

En annen ting Henriksen påpeker at har endra seg er de "morske" fellesskapene. Tidligere var det først og fremst avholdsfolket og de kristne som sto som de moralske fellesskapene mot ruskulturen. Vi hadde to sorter avholdsbevegelse i Norge, sånn han ser det:

Den ene erkjente at en må ha en viss nærhet til den folkelige oppfatninga – at avholdsbevegelsen må ha en viss folkelig legitimitet. Den andre var den radikale, der målet var politisk å skru igjen så mange kraner som mulig.

Nå har i stor grad ikke-vestlige innvandrere og de som er opptatt av helse og sunnhet blitt viktige som moralske fellesskap.

– Vi har sett en stor liberalisering av alkoholpolitikken, og jeg tror denne utviklinga er irreversibel. Men vi ser tegn til mer *kulturelle* føringer også i Norge på hva som er greit og ugreit – som for eksempel i Spania og Italia der det ikke er tilgjengeligheten som først og fremst regulerer forbruket, men kulturen: "det gjør man bare ikke".

Øystein Henriksen tror ikke vi vil oppleve en renessanse for avholdsbevegelsen sånn vi kjenner den, men tror det etter hvert kan komme sterkere moralske stemmer fra måteholdsbevegelsen, og at folkehelse og folkemoral får mer vekt.

422 DELTAKERE PÅ ANTA-KURS I 2019

Deltakerne gir svært gode tilbakemeldinger etter første sesong med **ANTA-kurs** i IOGT-regi.

AV JAN TORE EVENSEN

– ANTA-kurset var en kjempebra opplevelse! God mat, oppgavene har hjulpet meg å tanke på livet mitt, få oversikt over min situasjon.. Hele kurset har bidratt til å forandre min tankemåte, ta ansvar for livet mitt, få makt over hverdagen. Det er fantastisk at jeg fikk verktøy til å jobbe med meg selv. Den kunnskapen gir mulighet til å forandre meg.

Det sier en av de 377 som fullførte den første ANTA-sesongen i IOGT-regi. 27 kurs i ANTA-programmet ble gjennomført fra oktober 2018 til november 2019, de fleste ledet av Rita Nilsen, som også står bak utarbeidelsen av programmet. Kursene ble holdt fra Finnmarkskollektivet i nord til Grimstad i sør. Tre ble holdt i fengsler, blant annet på Ila.

Lærings- og motivasjonsprogram

ANTA er et lærings- og motivasjonsprogram for mennesker som sliter på grunn av eget eller andres misbruk av ett eller flere tilstands- og stemningsforandrende midler og metoder. For de fleste handler det om rusmidler, men programmet er også åpent for mennesker med andre avhengigheter som mat, vold eller sex.

De kursene som er blitt gjennomført det siste året er på en uke, men det er

også laget et fem ukers-kurs. I etterkant er det et deltagerstyrt oppfølgingsprogram, Support'n som er et to timers ukentlig treff for dem som har deltatt på et eller flere av ANTA-kursene. IOGT har i dag grupper i Haugesund, Sandnes, Oslo og Sarsborg.

Svært gode tilbakemeldinger

Brukerundersøkelsen som nå er gjort viser at deltakerne er svært godt fornøyd med tilbudet. 125 av de 139 som har svart sier at forelesninger og temaene var svært bra. Mange gir uttrykk for ønsket om flere og lengre kurs med mer fordykning, spesielt omkring traumer, sorg og bekreftelser.

Av deltakerne var det flest som brukte cannabisprodukter, deretter amfetamin, mens alkohol og medikamentbruk kom på en god tredjeplass. De fleste oppga at de hadde hørt om ANTA-kurset gjennom venner eller Facebook, noen av behandler, ruskonsulent eller ansatte i fengsel. Noen hadde sett innsalg i nær-TV.

Flere har forsøkt ulike ting for å komme ut av avhengigheten

– Ensomhet, usikker bosituasjon, dårlig økonomi, lite meningsfull aktivitet på daglig basis og mangelfullt trygt nettverk er noe de fleste av deltagerne sliter med, forteller Nasjonal Faglig leder

Rita Nilsen, nasjonal faglig leder Rehabilitering i IOGT.

Rehabilitering i IOGT, Rita Nilsen. – ANTA-programmet har til formål å hjelpe deltagere til å bli selvstendige og ta ansvar for eget liv. Noe de aller fleste mennesker i utgangspunktet ønsker, men med et utgangspunkt som dette er sjansen for å lykkes minimal.

På spørsmålet om hvorfor de ønsket å delta på ANTA-kurset svarer 150 av de 182 som besvarte spørsmålet at de vil ha hjelp ut av sin avhengighet. Hele 192 har svart at de har vært i døgntilrettelagt tidlige, og flere har forsøkt ulike ting.

IOGT kan gjøre en stor forskjell

I etterkant av kursene er det startet Support-grupper og Kafè Klar flere steder. Kafè Klar er ment å være et tilbud til alle som ønsker et rusfritt sted å komme til på dagtid. Nilsen peker på både Sandnes og Haugesund som gode rollemodeller som andre kan kopiere med sine lokale vinklinger. – I Haugesund har vi Samsenteret som motiverer sine gjester til ANTA-kurs, sier Nilsen. – Vi har Support-gruppe både for ANTA-deltakere og pårørende, Kafè Klar som tar dem i mot på en rusfri arena, samt at de innsatte i fengsel som deltar i Veivalget kan komme til Support'n og Kafè Klar. IOGT kan virkelig gjøre en stor forskjell med alle sine ressurser.

FJELL OG FJORD I TRAPPEOPPGANGEN

Som vi har sett andre steder i dette bladet er oppussingen av folkehøgskolen vår i full gang. Snart står den i ny drakt, med både nybygg og nyoppussede bygg. Elevene bidrar også. Alma Habbal fra Syria er i full gang med det stort, flott veggmaleri som skal pryde trappeoppgangen. For henne er skolens vakre omgivelser ved fjell og fjord det hun vil fremheve i maleriet.

Leserbrev

FORSØK PÅ NAVNEKUPP I IOGT INTERNATIONAL

Losje Rechabs Minde behandlet informasjons E-posten fra IOGT kontoret som ble sendt ut 15.11. I dette skrevet blir vi orientert om at IOGT International skal ha et ekstraordinært internettmøte 12.12 med sikte på å vedta et nytt navn for IOGT international. Det framgår av kontorets E-post at det har vært en bred og inkluderende prosess med de ulike lands IOGT styrer om denne navneprosessen.

Denne brede og inkluderende prosessen har imidlertid ikke inkludert grasrota i IOGT i Norge. Vi finner det meget udemokratisk at ikke navnespørsmålet med forslagene til navn ikke har blitt framlagt og votert over på Norges landsmøte i IOGT. Subsidiært burde i alle fall navneforslag vært sendt ut på høring til medlemmene og lokalledene i god

tid før møtet i IOGT international, slik at våre representanter til dette møtet ikke stemmer i strid med "folkemeningen" i organisasjonen. Vi mener denne framgangsmåten (som trolig er benyttet også i andre land) minner om et navne kupp, bør avverges. Vi ber derfor at våre representanter fremmer et utsetelsesforslag på dette møtet 12.12.2019. Begrunnelsen for dette forslaget er at navneforslagene ikke har fått den nødvendige organisatoriske nasjonale behandling.

Til det foreslåtte navneforslaget: "Movendi" med logo har vi også noen bemerkninger.

Vi har forståelse for at IOGT navnet som ikke lenger er noe akronym, ikke fungerer bra i nye IOGT-land. Men å

erstatte dette med et nytt navn som heller ikke gir noe betydningsinnhold uten tilleggsforklaringer, - slik som Movendi, - synes vi ikke er noen forbedring. I tillegg er forslaget til logo med en O som mest ligner på et fotball,- og langt fra ligner på en jordklode, synes vi hadde passet langt bedre for en fotballklubb en ideell internasjonal organisasjon. Skal det først skiftes navn synes vi de andre 3 forslagene er bedre. Men aller best synes vi det hadde vært å gi akronymet IOGT nytt innhold: "International Organisation for good Transformations."

Med skuffet hilsen på vegne av losje Rechabs Minde

Svein Sæterdal, leder

IOGT-LEDEREN //

GRATULERER MOVENDI INTERNATIONAL

I desember vedtok medlemsorganisasjonene i IOGT-International å bytte navn til **Movendi International**.

IOGT-Internasional har gjennom mange år vunnet en solid posisjon som en viktig aktør i den internasjonale alkohol- og narkotikadebatten. En rekke ruspolitiske organisasjoner verden over har etter hvert sluttet seg til IOGT-International, selv om de ikke i utgangspunktet har vært godtempleroorganisasjoner.

Som i Norge har IOGT-International forlenget besluttet at navnet ikke lenger skal være en forkortelse, men at bokstavene på et vis skal være organisasjonens navn, uten noe egentlig innhold.

Det er etter hvert mange år siden IOGT-internasional var det høyeste nivået av den internasjonale godtemplarordenen. Å inneha verdenslosjegraden var stort for de medlemmene som fikk oppleve det. Men nå er losjeformen avviklet som bærende for organisasjonen vår, selv om enkelte avdelinger av og til har rituelle møter.

Losjeformen var rammen om et sterkt felleskap hvor ritualene formidlet verdiene vi bygger arbeidet vårt på og formålet med virksomheten vår. IOGTs medlemmer var ikke bare avholdsfolk, de var godtemplarer.

Selv om vi ikke lenger bruker godtemplar-begrepet, står vi for de samme verdiene knyttet til menneskeverd, likhet, demokrati og solidaritet, og at mennesker har rett til gode liv uten at rusmidler hindrer dette.

Movendi International profilerer seg som en moderne, sterk internasjonal bevegelse og beskriver sitt engasjement som "heart-driven" - engasjementet kommer fra hjertet. Det var også det godtemplar-idéen handlet om - et dypfølt ønske om det beste for våre medlemmer verden over, basert på nestekjærlighet og likeverd.

Movendi består av 117 organisasjoner fra 51. Navnebyttet innebærer ingen endring i verdigrunnlag og mål, men vil bidra til å styrke felleskapet av medlemsorganisasjoner over hele verden. IOGT i Norge er et av disse medlemmene.

Vi gratulerer Movendi International med nytt navn og håper det kan bidra til enda større oppslutning og gjennomslagskraft i kampen mot at alkohol og andre rusmidler skal få være til hinder for god samfunnsutvikling og gode liv.

Ørnulf Thorbjørnsen //
Leder i IOGT Norge

Cannabis-bruken økende, men stabil

Selv om det har vært økende bruk blant de yngste har bruken av cannabis vært stabil i Norge fra 2012 til 2019. Det viser spørreundersøkelser som Statistisk Sentralbyrå har gjort for Folkehelseinstituttet (FHI). 23,2 prosent av de mellom 16 og 64 år svarer at de noen gang har brukt stoffet, 5,1 prosent siste år. Det siste er en liten nedgang fra 5,4 prosent i 2018. I 2012 var tilsvarende tall 19,2 prosent som svarte at de noen gang hadde brukt, og 3,4 som svarte at de hadde brukt cannabis siste år.

Mest bruk blant de yngste

I den yngste aldersgruppen (16-20 år) hadde 14,5 prosent brukt cannabis i 2019, og har dermed for første gang gått forbi de i første halvdel av 20-årene. 13,2 prosent av 21-25-åringene og 10,6 prosent av 26-30-åringene svarer det samme.

Det er også en klar forskjell mellom menn og kvinner hvor 15,2 prosent av menn mellom 16 og 30 år svarer at de har brukt cannabis i 2019, mens 7,2 prosent av kvinnene svarer det samme. Undersøkelsen viser også at mye av bruken er av typen eksperimentering hvor 56 prosent svarer at de har brukt opptil 5 ganger, mens 18 prosent har brukt cannabis mer enn 50 ganger.

Sentralstimulerende stoffer lite brukt

De sentralstimulerende stoffene kokain, amfetaminer og ecstasy/MDMA er etter cannabis de mest rapporterte illegale stoffene i befolkningsundersøkelsen til Statistisk Sentralbyrå. Rundt 4-5 prosent av befolkningen oppga bruk av de enkelte stoffene noen gang, mens rundt 1 prosent rapporterte bruk siste 12 måneder- rundt dobbelt så store andeler menn oppga bruk av stoffene sammenlignet med kvinner.

Som for cannabis ser man at bruken er mest utbredt i de yngste aldersgruppene. Bruken av kokain siste 12 måneder har ligget rundt 2-3 prosent blant unge voksne (16-30-åringene) fra 2013 og til i dag. Bruken av ecstasy/MDMA har ligget rundt 1-2 prosent mens mindre enn 1 prosent rapporterte bruk av amfetaminer.

Heroin ikke hyppigste årsak til narkotikadødsfall

Norge har et relativt høyt antall rapporterte narkotikarelaterte dødsfall enn andre europeiske land, 286 i 2018. 210 av disse var forgiftningsulykke, 51 selvmord og 24 dødsfall hvor psykiske lidelser og atferdsforstyrrelse var dødsårsak. Dette var en økning fra 2017, men på linje med det som har vært de siste årene. En del av grunnen til de relativt høye tallene skyldes sannsynligvis rapporteringsrutiner sammenlignet med andre land, men Norge har også en sprøtekultur som bidrar til å øke tallene.

77 prosent av dødsfallene ikke forårsaket av heroin

Mens heroinoverdoser er det som får mest oppmerksomhet i pressen er det kun 23 prosent av dødsfallene som er forårsaket av heroin. Andre opioider som morfin, kodein og oxycodon sto for 28 prosent av dødsfallene. Metadon stod for 14 prosent, og syntetiske opioider som buprenofin, fentanyl og petidin 17 prosent.

Folkehelseinstituttet vet ikke om stoffene som forårsaket dødsfallene var kjøpt illegalt eller om de var foreskrevet av en lege. Det kan også være vanskelig å avgjøre om dødsfallet skyldes inntak av et enkelt stoff eller en kombinasjon av flere stoffer.

Høyere gjennomsnittsalder

Ifølge instituttet øker også gjennomsnittsalderen blant de som dør. Redusert almenntilstand og sykdommer knyttet til aldring kan ha betydning for det høye tallet. Personer som har pause i bruken og begynner igjen har også økt risiko.

3 millioner dødsfall årlig

En sammenlignende studie av alkoholrelaterte dødsfall og sykdomstilfeller globalt konkluderer med det er et behov for en styrking av alkoholpolitiske tiltak globalt. Studien er publisert i Lancet, og viser at alkohol øker den globale sykdomsbyrden. Særlig er det landene i Øst-Europa og Afrika sør for Sahara hvor antallet dødsfall er høyt. Unge voksne og menn blir mest negativt påvirket av alkoholbruk.

I 2016 døde 3 millioner grunnet alkoholbruk og 131,4 millioner DALYs (helsetapjusterte leveår) gikk tapt på grunn av alkohol. Dette er 5,3 prosent av alle dødsfall globalt og 5 prosent av leveår. I aldersgruppen 30 til 34 år var 13,7 av alle dødsfall knyttet til alkohol. Alkoholbruk øker signifikant risikoen for dødsfall fra ikke-smittsomme sykdommer og skader.

Større relativ betydning

Sammenlignet med 2000 gikk imidlertid tallene noe ned på tross av økning i alkoholbruken globalt. Helsegevinsten av forbedringene har imidlertid ikke holdt tritt med de samlede helsegevinstene globalt. Alkohol er dermed fortsatt en ledende risikofaktor for den globale sykdomsbyrden, og med en økende relativ betydning

KONTAKT IOGT:

Henvendelser vedrørende medlemskap, adresse-endringer
mv. sendes til adressen over, eller på telefon til 23 21 45 80.

IOGT betyr en forskjell både i samfunnet og for enkeltmennesker

Tallene forteller ikke alt. Bak hvert av våre tall er det mennesker som gjør en innsats eller får støtte til å gå et skritt videre. Her er noe av det vi fikk til sammen i fjor:

500

medlemsmøter

I 2019 vervet vi 440 nye medlemmer, Vi har invitert til ca 500 ulike møter rundt om i landet, alt fra politiske arrangementer og temamøter til kulturkvelder og sosiale treff.

125

forebyggingsmøter

Det siste året har vi hatt 84 foreldretreff i Sterk&Klar om foreldrerollen i rusforebygging og om psykisk helse. Gjennom 41 Intro-møter informerte vi innvandrere om norsk alkoholkultur og hvordan de kan være med å forebygge.

40 000

besøkende

Våre Sammen-sentra gir rusavhengige mat, tilbud om fysisk aktivitet og å få stelt hår og kropp. I 2019 møtte våre ansatte og frivillige 40 000 besøkende. Det ble mange gode samtaler, og for noen blir dette første steget til en vei ut av rustilværelsen.

150

leserbrev

Også i 2019 jobbet vi for en bedre ruspolitikk gjennom politiske møter, høringer og pressearbeid. Medlemmer sendte nesten 150 leserbrev. Og frem mot valget var det mange frivillige som stod på stand og besøkte valgbudene.

340

på ANTA-kurs

Gjennom ANTA-programmet har 285 personer med avhengighetsproblemer fått verktøy og motivasjon for å leve et liv fri fra misbruk. 16 av disse tok kurset i fengsel. I tillegg har 55 av deltakernes støttespillere deltatt på eget kurs for pårørende.

17 068

tok en Hvit jul

Vi møtte tusenvis av mennesker på våre 119 stands i Hvit jul-kampanjen. Takket være en enorm frivillig innsats skrev 17 068 under på at de ville velge alkoholfritt når de var sammen med barn i julehelgen.